

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid(SZW)
De heer L.F. Asscher
Postbus 90801
2509 LV 'S-GRAVENHAGE

doorkiesnummer
(070) 373 8077

uw kenmerk

bijlage(n)

betreft
zorgen uitname
peuterspeelzaalmiddelen

ons kenmerk
BAOZW/U201300827

datum
20 juni 2013

Geachte heer Asscher,

Op 25 april jl. hebben wij u en uw collega de heer Dekker het VNG-advies gestuurd voor de uitwerking van het voornemen in het Regeerakkoord om de peuterspeelzalen, de kinderopvang, de voor- en vroegschoolse educatie (VVE) en het onderwijs beter op elkaar af te stemmen (zie bijlage). Wij hebben u voorgesteld in een overleg ons advies nader toe te lichten. Aangezien wij de urgentie zien van een overleg tussen u en de gemeenten, maar wij tevergeefs op uw reactie wachtten, hebben wij u bij brief van 14 juni jl. nogmaals uitgenodigd voor een Bestuurlijk Overleg. Uw politiek medewerker heeft ons desgevraagd via de mail geschreven dat het Bestuurlijk Overleg pas plaatsvindt nadat u de Tweede Kamer in een brief uw plannen kenbaar heeft maakt. Gezien de informatie die ons bereikt over uw plannen en de ingrijpende consequenties hiervan voor gemeenten vragen wij u nogmaals met klem om op zeer korte termijn met de VNG om tafel te gaan.

De departementen hebben ons meegedeeld dat u er voor kiest om alle peuters recht te geven op een kinderopvangtoeslag voor twee dagdelen per week, maar de verantwoordelijkheid voor het VVE-beleid bij de gemeente te laten. Voor de financiële dekking van de uitbreiding van de toeslagregeling zou u een uitname uit het gemeentefonds willen doen ter grootte van de geschatte gemeentelijke middelen voor peuterspeelzalen. Wij uiten onze grote zorgen over deze voorstellen.

Wat betreft de uitname uit het gemeentefonds wijzen wij u op artikel 2 van de Financiële Verhoudingswet en de afspraken gemaakt in de Code Interbestuurlijke Verhoudingen. De uitgaven van gemeenten aan peuterspeelzalen worden gefinancierd uit eigen middelen van gemeenten. Vermindering van eigen middelen is slechts mogelijk als een wettelijke taak wegvalt of verschuift naar andere partijen. Hier is in dit geval geen sprake van. Peuterspeelzaalwerk is geen wettelijke taak maar een autonome taak van gemeenten. Uw voorstel om eigen middelen van gemeenten te verminderen is dan ook onacceptabel voor gemeenten.

Maar wij maken ons ook grote zorgen over de inhoudelijke effecten van uw voorstel. Het weghalen van de gemeentelijke peuterspeelzaalmiddelen bij gemeenten betekent dat gemeenten moeten stoppen met hun beleidsinspanningen om een goede pedagogische infrastructuur voor jonge kinderen te realiseren. Met de korting van € 256 miljoen op de onderwijshuisvestingsmiddelen in het gemeentefonds vindt een grote afroming van het gemeentelijke budget voor educatie plaats. Uiteindelijk zijn kinderen daar de dupe van. Wat betreft de beleidscontinuïteit dreigt u een zeer onlogische stap te nemen. Onder het bewind van uw toenmalige voorganger staatssecretaris Dijkzwaag is in 2010 een lijn uitgezet voor harmonisatie van voorschoolse voorzieningen vanuit het oogpunt van gelijke ontwikkelingskansen voor alle peuters. Met gemeenten zijn toen degelijke afspraken gemaakt voor het afstemmen van de voorschoolse voorzieningen en is een belangrijke sturende regierol bij gemeenten neergelegd. Gemeenten hebben die taak serieus en doortastend opgepakt: in veel gemeenten werken de kinderopvang en de peuterspeelzalen en vaak ook de basisscholen nu nauw met elkaar samen. En er is een duidelijke trend ingezet van integratie van kinderopvang en peuterspeelzalen. Voor zover van toepassing hebben vele ouders door die integratie gebruik kunnen maken van de kinderopvangtoeslagregeling. Maar voor de kinderen van die ouders die niet onder de doelgroepdefinitie van de wet kinderopvang vallen financieren verreweg de meeste gemeenten de opvangplaatsen. In veel gevallen is hier sprake van de zogenaamd. 'geld volgt kind-regeling'. Gemeenten kopen dan de opvangplaatsen in en verbinden hier kwaliteitsvoorwaarden aan, zodat de gemeente een vinger in de pap krijgt in de kwaliteit van de kinderopvang. De aansluiting met basisscholen en het inzetten op de doorgaande ontwikkelingslijn voor kinderen is zo'n belangrijke voorwaarde. Kinderopvang, gemeente en basisonderwijs groeien hierdoor de laatste jaren weer dichter naar elkaar toe. Kortom, er worden lokaal flinke stappen gezet in de vorming van integrale kindcentra als basisvoorziening voor alle kinderen van 0 – 12 jaar. Met de decentralisatie van de jeugdzorg naar de gemeenten in zicht zouden voor gemeenten optimale kansen ontstaan om de opvang en het onderwijs voor kinderen in elkaar te vlechten en de kwaliteit hiervan een positieve impuls geven.

De belangrijkste risico's van uw voorstel die wij u onder de aandacht willen brengen zetten wij op een rijtje.

1. Als de gemeentelijke sturingsmiddelen (peuterspeelzaalbudget) wegvallen kunnen en zullen gemeenten geen regie meer voeren in het ontwikkelen van integrale kindcentra. Het is dan afgelopen met het creëren van lokaal maatwerk, afgestemd op de vraag en de behoefte van ouders en kinderen. Kinderen en ouders zijn dan afhankelijk van de bereidheid van kinderopvangondernemers om te investeren in integrale voorzieningen. Zeker voor wijken met een meer sociaaleconomische zwakke populatie voorzien wij problemen. Het mag duidelijk zijn dat de aansluiting van kinderopvang en onderwijs dan ook in het gedrang komt.
2. De extra voordelen van de gemeentelijke regie, zoals het faciliteren in de accommodatiesfeer vervallen in het door u voorgestelde stelsel. Zo worden peuterspeelzalen in de zin van de Wet kinderopvang in het nieuwe stelsel een marktgerichte sector. De maatschappelijke tarieven voor gemeentelijke accommodaties kunnen dan niet meer van toepassing zijn op de peuterspeelzalen. Om marktverstoring tegen te gaan zullen gemeenten dan evenals voor de huidige kinderopvangsector commerciële huurtarieven moeten gaan hanteren.
3. Het aanbod en de kwaliteit van voorschoolse educatie zal behoorlijk onder druk komen te staan. Gemeenten hebben sinds 2010 een wettelijke opdracht om te zorgen voor voldoende aanbod voorschoolse educatie en het maken van resultaatafspraken voor vroegschoolse educatie. Als het gemeentelijk peuterspeelzaalbudget wegvalt wordt het voor gemeenten zeer lastig om redelijkerwijs uitvoering te geven aan de wettelijke opdracht.

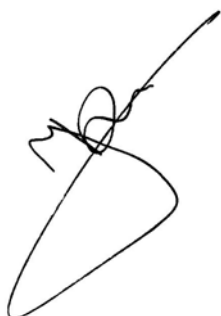
Gemeenten worden afhankelijk van de bereidheid van kinderopvangorganisaties om VVE-plaatsen te reserveren. Immers, als hierdoor geen groep gevuld (vereiste volume) wordt (bijv. maar 6 doelgroepkinderen) en het daardoor niet rendabel is, zal een commerciële partij waarschijnlijk een andere afweging maken. Bovendien vormen de bijkomende eisen die nodig zijn voor het mogen aanbieden van voorschoolse educatie wellicht een andere belemmering. Tijdelijke contracten van pedagogische medewerkers die nodig zijn om flexibel in te kunnen spelen op de markt maken het werken aan kwaliteit voor ondernemers immers lastig. Een ander neveneffect dat kan ontstaan is dat alle doelgroepkinderen bij elkaar geplaatst worden waardoor segregatie tussen peuters wordt bevorderd. Zoals bekend is uit de wetenschapstheorie, is juist de mix van kinderen met verschillende achtergronden een stimulerende ontwikkelingsfactor voor jonge kinderen. Het bereik van de VVE-doelgroep wordt voor gemeenten ongetwijfeld een stuk lastiger. Gemeenten kunnen minder sturen op de uitvoeringslocaties van het VVE-aanbod. Zeker in de plattelandsgemeenten met veel kleine dorpskernen kan de reisafstand voor ouders dan te groot worden. En zoals wij in onze brief van 25 april jl. schreven verwachten wij dat de ingewikkelde en bureaucratische procedure voor het aanvragen en tijdig muteren van de kinderopvangtoeslag een belemmerende factor is voor ouders. Juist voor de deelname van doelgroepkinderen is dit een groot risico. Daar komt bij dat de hogere kostprijs van de peuterspeelzalen en de kinderopvang een afschrikwekkend effect teweeg brengen.

4. Voor gemeenten wordt het in het beoogde nieuwe stelsel nog lastiger dan het nu al is om sluitende afspraken met basisscholen te maken over de doorgaande ontwikkelingslijn en resultaten van vroegschoolse educatie. De uitvoering van landelijk beleid voor VVE wordt dan in grote mate afhankelijk van de bereidwilligheid van medewerking en samenwerking van kinderopvangondernemers en schoolbesturen. Deze afhankelijkheid lijkt ons niet in het belang van kinderen die extra ondersteuning nodig hebben.
5. De breed gedragen 'stip op de horizon', de integrale basisvoorzieningen voor alle kinderen van 0 – 12 jaar, raakt met de voorgestelde stelselwijziging verder uit het zicht. De aanzienlijke vraaguitval in de kinderopvang sinds het Rijk bezuinigt op de kinderopvangtoeslagregeling leert dat ouders vanuit kostenoverwegingen naar opvangoplossingen in het informele circuit zoeken. Hetzelfde effect mogen we verwachten op de deelname-intensiteit van peuters die thans nog gebruik maken van de opvangplaatsen die gemeenten financieren. In onze brief van 25 april jl. hebben wij de relatie gelegd met het rijksbeleid om de onderwijsprestaties te verhogen en de leerachterstanden bij kinderen weg te werken. Met andere woorden als het Rijk het belang van het streven naar een hoogstaande kenniseconomie serieus neemt is het investeren in een duurzame pedagogische infrastructuur voor alle kinderen een absolute noodzaak.
6. Tot slot maken wij ons bij uw voorstel grote zorgen om de uitvoerbaarheid van de beoogde transformatie van de jeugdzorg, inclusief de noodzakelijke kostenbesparingen. In de huidige beleidscontext zien gemeenten kansen om vooral de preventieve functie van de jeugdzorg dichter op de vindplaatsen van kinderen te organiseren. Vroegsignalering van zorgproblemen bij jonge kinderen draagt bij aan het voorkomen van zwaardere hulpverleningsvragen. Het meer integreren van de zorgfunctie in de voorschoolse voorzieningen blijkt in de praktijkvoorbeelden in het land (zoals Alert4You) kostenbesparend op bijvoorbeeld de medische kinderdagverblijven te werken. Ook laten de praktijkvoorbeelden zien dat het samenwerken met specialisten uit de jeugdzorg de handelingskracht van leidsters in de kinderopvang en peuterspeelzalen versterkt. Als gemeenten hun sturingsmogelijkheden in de voorschoolse voorzieningen kwijt raken wordt de toekomstige jeugdzorgtaak voor gemeenten lastiger.

Het weghalen van de peuterspeelzalen/voorschoolse voorzieningen bij gemeenten staat dus haaks op de decentralisatie van de jeugdzorg

Samenvattend brengen wij u de risico's van uw voorgestelde stelselwijziging voor peuterspeelzalen voor kinderen en hun ouders onder ogen. Wij verwachten dat u onze serieus bekijkt en vragen u nogmaals om op zeer korte termijn met ons in een Bestuurlijk Overleg te treden om uw plannen en het alternatief van de VNG en G4 serieus te bespreken.

Hoogachtend,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized loop and a long, sweeping stroke extending upwards and to the right.

J. Kriens
Voorzitter directieraad